

**ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

**ДОНИШКАДАИ ҶУМҲУРИЯВИИ ТАКМИЛИ
ИХТИСОС ВА БОЗОМУЗИИ КОРМАНДОНИ
СОҶАИ МАОРИФ**

КАФЕДРАИ ТАҲСИЛОТИ КАСБӢ ВА ИНФОРМАТИКА

**БАРНОМАИ
ТАЪЛИМИИ МУОВИНОНИ ДИРЕКТОР ОИД БА
КОРҶОИ ТАРБИЯВӢ
(барои шунавандагони курси такмили ихтисоси
муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ)**

Душанбе - 2024

Бо қарори шурои олимони Донишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф аз 30. 09. 2024, № 9 / 8 - 49 тасдиқ карда шудааст.

Мурағтиб:

Одинаев А.Р. - Мудири кафедраи тахсилоти касбӣ ва информатика, номзади илмҳои фалсафа, дотсент.

Муқарризон:

Лутфуллоева П.М. - Муовини директори Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомӣ, номзади илмҳои педагогӣ;

Нодиров Б. - Мудири шуъбаи хадамоти методии тахсилоти умумии Маркази ҷумҳуриявии таълимию методии назди Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Муҳаррир:

Одинаев А.Р. - Мудири кафедраи тахсилоти касбӣ ва информатика, номзади илмҳои фалсафа, дотсент.

Дар барномаи таълимӣ масъалаҳои мубрами методикаи таълим барои муовинони директор оид ба корҳои тарбиявӣ баррасӣ шудаанд. Барнома мутобиқи Стандартҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоӣ - касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Низомномаи намунавии муассасаҳои таълимии тахсилоти ибтидоӣ - касбӣ аз панҷ қисм иборат аст; муқаррароти умумӣ; салоҳиятҳои фанӣ; ташкили раванди таълими салоҳиятнокӣ; арзёбӣ ва роҳнамоии омӯзгор.

Барномаи мазкур барои шунавандагони курси тақмили ихтисоси муовинони директор оид ба тарбия тавсия карда мешавад.

ПЕШГУФТОР

Барномаи таълимии курси такмили ихтисоси муовинони директор оид ба корҳои тарбиявии муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ (Литсейҳои касбӣ ва омӯзишгоҳҳои касбии техника) бо назардошти талаботи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», «Дар бораи маълумотҳои ибтидоӣ - касбӣ», «Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳоли», Консепсияи миллии таҳсилоти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Консепсияи давлатии ислоҳоти соҳаи таҳсилот ва таълими ибтидоии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, Стандартҳои давлатии таълимии маълумоти ибтидоӣ - касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Низомнома ва Оинномаи МД «ДҚТИБКСМ», Низомномаи намунавии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоӣ - касбӣ ва дигар ҳуҷжатҳои меъёрию ҳуқуқии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва бо назардошти таҷрибаи кишварҳои пешрафта таҳия гардидааст.

Барномаи таълимии мазкур барои 48 соат, дар давоми 7 - рӯз тартиб дода шудааст. Кафедраи таҳсилоти касбӣ ва информатика ва шуъбаҳои Донишкадаи такмили ихтисоси омӯзгорон мувофиқи навгониву навовариҳо дар соҳаи маориф ба мавзӯҳои барнома тағйиротҳо ворид карда метавонанд.

Мақсади асосии барнома шинос намудани муовинони директор оид ба таълими муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бо сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи маориф, санадҳои меъёрию ҳуқуқии фаъолияти кормандони соҳаи маориф, таълимгоҳҳо ва ташаккули салоҳияти истифодаи дастовардҳои навину назарраси олимону мутахассисони ҷумҳурӣ ва кишварҳои хориҷӣ дар соҳаи методикаи таълим, аз ҷумла, истифодаи Стандарти таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, Стандартҳои фаннӣ ва таълими салоҳиятнокӣ ҳангоми таҳияи нақшаи тақвими ва нақшаи дарс, таълими ҳамгирои фанҳои аз ҷиҳати мазмуну мундариҷа ба ҳам наздик, истифодаи методҳои интерактивӣ дар раванди таълим, истифодаи воситаҳои арзбӣ ва баланд бардоштани маҳорати касбии

муовинони директор оид ба таълими муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ мебошад.

Тавассути барномаи мазкур муовинони директор оид ба таълими муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ - касбӣ оид ба тарзи гузаронидаи корҳои таълимӣ дар омӯзишгоҳҳои касбӣ - техникӣ дар шароити иқтисоди бозоргонӣ, моҳияти асосии сиёсати давлатӣ дар соҳаи маориф (асосҳои илмӣ, дунявӣ ва башардӯстона доштани ҷараёни таълим), тарзи худидоракунии муассисаҳои таълимии таҳсилоти ибтидоӣ - касбӣ ва тартиби кори дастаҷамъона маълумоти комил мегиранд.

Муқарароти умумӣ мафҳумҳои асосӣ, заминаи меъёриро ҳуқуқи Стандартҳои фаннӣ, соҳаи истифодаи Стандартҳо, принсипи асосии Стандартҳои фаннӣ, мақсад ва вазифаҳои Стандартҳо пешниҳод мешаванд.

Ташкили раванди таълими салоҳиятнокӣ - дар ин фасл назария ва принципҳои заминавии низомии таълими салоҳиятнокӣ, аз ҷумла, фардикунонии раванди таълим, принципҳои таълими самаранок, ташаккули малакаҳои фикрронии дараҷаҳои баланд, алоқамандии байнифаннӣ, стратегия ва методикаи таълими фан мувофиқи низомии салоҳиятнокӣ баррасӣ мешаванд.

Арзёбӣ - дар ин фасл низом, восита ва методҳои арзёбии салоҳиятнокии хонандагон баррасӣ мешаванд. Намунаҳои воситаҳои арзёбӣ мувофиқи талаботи фан пешниҳод шуда, ба омӯзгорон роҳҳои истифодаи воситаҳои мазкур шарҳ дода мешаванд.

Роҳнамои омӯғор - дар ин фасл нақшаи муфассали дарсҳо мувофиқи бобҳои таълим ва мавзӯҳо бо назардошти ташаккули салоҳиятнокии донишҷӯён оварда мешавад. Дар дарсҳои мазкур салоҳиятҳои Стандартҳо, мавзӯҳои барнома ва маводи китоби дарсӣ алоқаманд карда шудаанд.

Санҷиши тестӣ барои арзёбии дониши шунавандагон таҳия гардиданд, ки ба онҳо тағйироту иловаҳо ворид намудан мумкин аст. Рӯйхати адабиёти ба мақсаду масъалаҳои таълим вобаста буда, тавсия дода мешаванд.

Талаботи барнома. Шунаванда баъди анҷоми курси тақмили ихтисос бояд дорой дониш, малака ва салоҳиятҳои зерин гарданд: тибқи талаботи Стандарти муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ нақша ва барномаи таълимӣ таҳия карда метавонад; тибқи талаботи Низомнома ва Оинномаи муассисаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, ҳуҷҷатҳои таълимие,

ки мундариҷаи таҳсилотро муайян месозанд, ба монанди нақшаи таълимӣ, барномаи таълимӣ, методҳои таълимиро дуруст ба роҳ монда метавонад; вазифаҳои функционалии муовини директор оид ба корҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбиро дуруст иҷро карда метавонад; усулҳои роҳбарӣ, идоракунии ва ҳамкориҳои муовинони директор оид ба таълимиро дуруст ба роҳ монда метавонад; банақшагирии фаъолияти таълимӣ - истеҳсоли ва самарабахшии раванди муассисаи таҳсилоти касбиро дуруст ба роҳ монда метавонад; баҳисобгирии иҷрои нақша - барномаҳои таълимии муассисаи таҳсилоти касбиро дуруст ба ҳисоб гирифта метавонад; ташҳис, таҳлил ва баҳогузорӣ ба сифати дониш, малака ва маҳорати касбии хонандагонро дар раванди дарсҳои назариявӣ ва амалӣ дуруст ба роҳ монда метавонад; талабот оид ба тартиби таҷҳизонидани кабинетҳои таълимии муассисаи таҳсилоти касбиро дуруст риоя карда метавонад; тарзи ташкил ва гузаронидани натиҷагирии дониш, сифат ва самаранокии таълим бо усули тестӣ аз фанни таълимии муассисаи таҳсилоти касбиро дуруст ба роҳ монда метавонад; фаъолияти Комиссияи қабули муассисаи таҳсилоти касбиро дуруст ба роҳ монда метавонад; ҳуҷҷатҳои меъёрию ҳуқуқӣ оид ба таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбиро дар муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ дуруст ба роҳ монда метавонад; фаъолияти соҳаи таҳсилоти ибтидоӣ - касбиро нақшагирӣ карда метавонад.

Салоҳиятҳои мазкур тавассути санҷишҳои тестӣ арзёбӣ мегарданд. Баъд аз супоридани имтиҳонҳо ба шунавандагон Шаҳодатномаи хатми курс дода мешавад.

Гуруҳи шунавандагон: муовинони директор оид ба таълим.

Шакли машғулиятҳо: лексионӣ, семинар, амалӣ, таҷрибавӣ, мувоҳида ва истифодаи слайдҳо бо воситаи технологияи муосир.

Санҷиши дониш: тестҳои санҷишӣ.

Нақшаи
таълимии курси тақмили ихтисоси муовинони директор оид ба
корҳои тарбиявии муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи
касбӣ

№	Қисматҳои барнома	Миқдори соат		
		Ҳамагӣ	Назариявӣ	Амалӣ
1.	Менеҷменти сиёсӣ	2	2	-
2.	Тахассус, тақмили маҳорати касбӣ	34	12	22
3.	Педагогика ва психологияи касбӣ	8	4	4
6.	Технологияи иттилоотӣ	4	2	2
	Ҳамагӣ	48	20	28

Нақшаи

**тақвими курси тақмили ихтисоси муовинони директор оид ба
корҳои тарбияии муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ**

№	Қисматҳои барнома	Миқдори со- атҳо		
		Ҳамагӣ	Назариявӣ	Амалӣ
1.	Тақмили дониш, малака ва маҳорати касбӣ	34	12	22
1.1.	Тарбия ҳамчун падидаи ҷамъиятӣ	2	1	1
1.2.	Моҳияти раванди тарбия	2	1	1
1.3.	Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3.03.06 №94)	2	1	1
1.4.	Тарбияи насли наврас дар руҳияи анъанаҳои миллии ва бехтарин арзишҳои умумибашарӣ (аз рӯи асарҳо ва дастуру супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон)	2	1	1
1.5.	Нақшаи кори тарбиявии литсей, мазмун ва мундариҷаи он	2	1	1
1.6.	Арзишҳо - асоси мазмуни тарбия	2	1	1
1.7.	Мавқеи шахсият ҳамчун мақсади тарбия	2	-	2
1.8.	Назарияи ташаккулёбии шахсият	2	1	1
1.9.	Усулҳои интернатсионаликунонии (табодули мазмуни иҷтимоӣ ба инфиродии) арзишҳо	2	-	2
1.10.	Тарбия ва худтарбия	2	1	1

1.11.	Тағйирёбии мавқеи шахсият	2	1	1
1.12.	Ташхиси натиҷаҳои тарбия: талабот ба муайянсозии натиҷаҳои тарбия	2	1	1
1.13.	Тарбия аз назари китобҳои муқаддаси «Авасто» ва «Қуръон»	4	1	3
1.14.	Мавқеи тарбия дар ҷараёни таълими фанҳо	2	1	1
1.15.	Мавзӯ, мазмун ва мундариҷаи соатҳои тарбиявӣ	2	-	2
1.16.	Мизи мудаввар: «Ман кори тарбиявиро дар МТИК чӣ тавр ба роҳ мондаам» (аз таҷриба)	2	-	2
Эзоҳ:	Шунавандагон метавонанд аз нақшаи мазкур дар доираи соатҳои муайянгардида мавзӯҳои дилхоҳи худро интихоб намоянд.			

I. Менеҷменти сиёсӣ (2 - соат)

Мавзӯи 1. (1 соат). Истиқлолияти давлатӣ ба даст овардани Ҷумҳурии Тоҷикистон. Сулҳ ва Ваҳдат дар сарзамини тоҷикон

Истиқлолият орзуи деринаи халқи тоҷик. Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Рамзҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон. Артиши миллӣ. Системаи интихоботӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Бунёди ҷомеаи демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ - мақсади асосии давлати Тоҷикистон. Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ташаббускори ҳалли проблемаҳои глобалӣ.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донанд: Истиқлолият орзуи деринаи халқи тоҷик, Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, рамзҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Артиши миллӣ, системаи интихоботӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, бунёди ҷомеаи демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ - мақсади асосии давлати Тоҷикистон, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ташаббускори ҳалли проблемаҳои глобалӣ.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти

ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Мафҳуми Истиқлолиятро медонад, Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистонро медонад, рамзҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Артиши миллӣ, системаи интиҳоботӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, бунёди ҷомеаи демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ - мақсади асосии давлати Тоҷикистон, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ташаббускори ҳалли проблемаҳои глобалиро медонад.

Мавзӯи 2. (1 соат). Ислоҳоти сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Рушди маориф дар давраи Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моҳият ва принципҳои ислоҳоти сиёсӣ, иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Маориф ҳаҷун самти афзалиятнок дар системаи иҷтимоии давлат. Паёмҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва инкишофи соҳаи маориф. Воҳӯриҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ҷавонон, аҳли зиё ва бонувони кишвар. Тадбирҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон роҷеъ ба иҷрои супоришу дастурҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба рушди маориф. Мавқеъ ва вазифаҳои кормандони соҳаи маориф дар татбиқи сиёсати давлатӣ.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донанд: Моҳият ва принципҳои ислоҳоти сиёсӣ, иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҷиҳати ифодаи меъбад ва барои ҷиҳати соҳаи маориф ҳамчун самти афзалиятноки сиёсати иҷтимоии давлат эътироф гардидааст. Паёмҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва инкишофи соҳаи маориф дар ҷиҳати зухур меъбад, мақсади воҳӯриҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ҷавонон, аҳли зиё ва бонувони кишвар аз ҷиҳати иборат аст, тадбирҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон роҷеъ ба иҷрои супоришу дастурҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати

миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба рушди соҳаи маориф, мавқеъ ва вазифаҳои кормандони он дар татбиқи сиёсати давлатӣ дар ҷӣ зухур меёбад.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Моҳият ва принсипҳои ислоҳоти сиёсӣ, иқтисодӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҷӣ ифода меёбад ва барои ҷӣ соҳаи маориф ҳамчун самти афзалиятноки сиёсати иҷтимоии давлат эътироф гардидааст. Паёмҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва инкишофи соҳаи маориф дар ҷӣ зухур меёбад, мақсади вохӯриҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ҷавонон, аҳли зиё ва бонувони кишвар аз ҷӣ иборат аст, тадбирҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон роҷеъ ба иҷрои супоришу дастурҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба рушди соҳаи маориф, мавқеъ ва вазифаҳои кормандони он дар татбиқи сиёсати давлатӣ дар ҷӣ зухур меёбад.

II. Такмили дониш, малака ва маҳорати касбӣ (34 соат)

Мавзӯи 1.1 (2 соат). Тарбия ҳамчун падидаи ҷамъиятӣ. Мафҳуми тарбия, пайдоиши тарбия. Тарбия ҳамчун сохтори иҷтимоӣ; тарбия ҳамчун мақсад ва мазмуни фаъолияти инсон; тарбия ҳамчун таъсири тарафайн (субъект ва объект, объект ва субъект). Ягонагии диалектикий мақсадҳо ва усулҳои ба роҳ мондани фаъолияти тарбиявии инсон, омилҳои асосии тарбия. Мушаххаснамоии мақсадҳои ниҳонии тарбия ва марҳилаҳои он аз рӯи синну сол, шароитҳои иҷтимоӣ, сихатӣ, қобилият ва истеъдоди талаба ва мақсадҳои татбиқшаванда. Хислати таърихий тарбия.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Мафҳуми тарбия, таърихи пайдоиши тарбия, тарбия чун сохтори иҷтимоӣ; тарбия чун мақсад ва мазмуни фаъолияти инсон, тарбия чун таъсири тарафайн (субъект ва объект, объект ва субъект) ҷӣ таъсир мерасо-

над, ягонагии диалектикий мақсадҳо ва усулҳои ба роҳ мондани фаъолияти тарбиявии инсон, омили асосии тарбия, мушаххаснамоии мақсадҳои ниҳони тарбия ва марҳилаҳои он аз рӯи синну сол, шароитҳои иҷтимоӣ, сиҳатӣ, қобилият ва истеъдоди донишҷӯ ва мақсадҳои татбиқшаванда, характери таърихии тарбия.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Мафҳуми тарбия, таърихи пайдоиши тарбия, тарбия чун сохтори иҷтимоиро донад; тарбия чун мақсад ва мазмуни фаъолияти инсон, тарбия чун таъсири тарафайн (субъект ва объект, объект ва субъект) чӣ таъсир мерасонад, ягонагии диалектикий мақсадҳо ва усулҳои ба роҳ мондани фаъолияти тарбиявии инсон, омили асосии тарбия, мушаххаснамоии мақсадҳои ниҳони тарбия ва марҳилаҳои он аз руи синну сол, шароитҳои иҷтимоӣ, сиҳатӣ, қобилият ва истеъдоди донишҷӯ ва мақсадҳои татбиқшаванда, характери таърихии тарбияро дар муассисаи таълимӣ дуруст ба роҳ монда тавонад.

Мавзӯи 1.2 (2 соат). Мохияти раванди тарбия. Таъиноти назарияи тарбия, ҳолати (ситуатсияи) тарбиявӣ. Тарбия чун раванди воқеӣ.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: таъиноти назарияи тарбия, ҳолати тарбиявӣ, тарбия чун раванди воқеӣ.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: таъиноти назарияи тарбия, ҳолати тарбиявӣ, тарбия чун раванди воқеиро дар муассисаи таълимӣ дуруст ба роҳ монда тавонад.

Мавзӯи 1.3. (2 соат). Концепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3.03.2006 №94). Мазмун, мундариҷа ва талаботи он.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Мазмун, мундариҷа ва талаботи Концепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Мазмун, мундариҷа ва талаботи Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, омода намудани Нақша - ҷараёнӣ ҷиҳати татбиқи Консепсияи миллии тарбияро омода карда тавонад.

Мавзӯи 1.4. (2 соат). Тарбияи насли наврас дар руҳияи анъанаҳои миллий ва беҳтарин арзишҳои умумибашарӣ (аз рӯи асарҳо ва дастуру супоришҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллий - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон).

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: тарбияи насли наврас дар руҳияи анъанаҳои миллий, беҳтарин арзишҳои умумибашарӣ, асарҳо ва дастуру супоришҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллий - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: тарбияи насли наврас, руҳияи анъанаҳои миллий, беҳтарин арзишҳои умумибашарӣ, асарҳо ва дастуру супоришҳои Асосгузори сулҳу Ваҳдати миллий - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро донад ва тарбияи насли наврасро дуруст дарк намуда, ба хонандагон фаҳмонда тавонад.

Мавзӯи 1.5. (2 соат). Нақшаи кори тарбиявии литсей, мазмун ва мундариҷаи он. Тарзи банақшагирии кори тарбиявӣ дар литсей. Нақшаи кори ҷонишини директор оид ба тарбия. Нақшаи тарбиявии роҳбари синф; нақшаи кори иттиҳодияҳои методии роҳбарони синф. Нақшаи кори кумитаи падару модарон (қисми тарбиявӣ).

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Нақшаи кори тарби-

явии литсей, мазмун ва мундариҷаи он, тарзи банақшагирии кори тарбиявӣ дар литсей, нақшаи кори ҷонишини директор оид ба тарбия, нақшаи тарбиявии роҳбари гурӯҳ, нақшаи кори иттиҳодияҳои методи роҳбарони гурӯҳ, нақшаи кори кумитаи падару модарон (қисми тарбиявӣ).

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Нақшаи кори тарбиявии литсей, мазмун ва мундариҷаи он, тарзи банақшагирии кори тарбиявӣ дар литсей, нақшаи кори ҷонишини директор оид ба тарбия, нақшаи тарбиявии роҳбари гурӯҳ, нақшаи кори иттиҳодияҳои методи роҳбарони гурӯҳ, нақшаи кори кумитаи падару модарон (қисми тарбиявӣ) -ро донад ва аз рӯи он кор карда тавонад.

Мавзӯи 1.6. (2 соат). Арзишҳо-асоси мазмуни тарбия. Тарбияи трансцендентӣ (рӯҳӣ). Тарбияи сотсионерӣ (умумибашарӣ). Тарбияи антропотсентрӣ (фардият). Тарбияи толерантӣ (созишнамоӣ).

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Арзишҳои асосии мазмуни тарбия, тарбияи трансцендентӣ (рӯҳӣ), тарбияи сотсионерӣ (умумибашарӣ), тарбияи антропотсентрӣ (фардият), тарбияи толерантӣ (созишнамоӣ).

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Арзишҳо - асоси мазмуни тарбия, тарбияи трансцендентӣ (рӯҳӣ), тарбияи сотсионерӣ (умумибашарӣ), тарбияи антропотсентрӣ (фардият), тарбияи толерантӣ (созишнамоӣ) - ро донад ва дуруст ба роҳ монда тавонад.

Мавзӯи 1.7. (2 соат). Мавқеи шахсият ҳамчун мақсади тарбия; мавқеи трансцендентӣ (рӯҳӣ). Мавқеи сотсионерӣ (умумибашарӣ). Мавқеи антропотсентрӣ (афзалияти фардият). Мавқеҳои инфиродии шахсияти маънавӣ, динӣ, шаҳрвандӣ, эстетикӣ, корӣ ва ғайра. Устувории мавқеи шахс.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Мавқеи шахсият ҳам-

чун мақсади тарбия; мавқеи транседентӣ (рӯҳӣ), мавқеи сотсионерӣ (умумибашарӣ), мавқеи антропотсентрӣ (афзалияти фарди-ят), мавқеъҳои инфиродии шахс-маънавӣ, динӣ, шахрвандӣ, эстетикӣ, корӣ ва ғайра, устувории мавқеи шахс.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Мавқеи шахсият ҳамчун мақсади тарбия; мавқеи транседентӣ (рӯҳӣ), мавқеи сотсионерӣ (умумибашарӣ), мавқеи антропотсентрӣ (афзалияти фарди-ят), мавқеъҳои инфиродии шахс-маънавӣ, динӣ, шахрвандӣ, эстетикӣ, корӣ ва ғайра, устувории мавқеи шахсро донад ва дуруст ба роҳ монда тавонад.

Мавзӯи 1.8. (2 соат). Назарияи ташаккулёбии шахсият; назарияи психоаналитикӣ (афзалияти ибтидои биологӣ). Назарияи когнитивӣ (афзалияти хусусиятҳои биологӣ). Назарияи омӯзиш; назарияи мутобиқшавии гурӯҳӣ. Концепсияи фаъолиятноки.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Назарияи ташаккулёбии шахсият, назарияи психоаналитикӣ (афзалияти ибтидои биологӣ), назарияи когнитивӣ (афзалияти хусусиятҳои биологӣ), назарияи омӯзиш, назарияи мутобиқшавии гурӯҳӣ, концепсияи фаъолиятноки.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Назарияи ташаккулёбии шахсият, назарияи психоаналитикӣ (афзалияти ибтидои биологӣ), назарияи когнитивӣ (афзалияти хусусиятҳои биологӣ), назарияи омӯзиш, назарияи мутобиқшавии гурӯҳӣ, концепсияи фаъолиятнокиро донад ва аз рӯи он кор карда тавонад.

Мавзӯи 1.9. (2 соат). Усулҳои интернатсионаликунони (табодули мазмуни иҷтимоӣ ба инфиродӣ) арзишҳо. Табодули бошуурона ва бешууронаи арзишҳо. Нақши эҳсосот дар раванди тарбия. Рафтор ва омилҳои он.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Усулҳои интернатси-

оналикунонии (табодули мазмуни иҷтимоӣ ба инфиродии) арзишҳо, табодули бошууруна ва бешуурунаи арзишҳо, нақши эҳсосот дар раванди тарбия, рафтор ва омилҳои он.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Усулҳои интерналикунонии (табодули мазмуни иҷтимоӣ ба инфиродӣ) арзишҳо, табодули бошууруна ва бешуурунаи арзишҳо, нақши эҳсосот дар раванди тарбия, рафтор ва омилҳои онро донд ва онҳоро дуруст бурда тавонад.

Мавзӯи 1.10. (2 соат). Тарбия ва худтарбия. Гузориши мақсадҳои худтакмилёбӣ. Коркарди барномаи худтакмилёбӣ. Татбиқ ва ислоҳи нақшаи аввалин. Гузаштан ба фаъолияти амалӣ. Тарбияи нақӯкорӣ; чамъбасти натиҷаҳо.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донд: Тарбия ва худтарбия чист, гузориши мақсадҳои худтакмилёбӣ кадом аст, коркарди нахуст барномаи худтакмилёбӣ, татбиқ ва ислоҳи нақшаи аввалин чист ва чӣ тавр сохта мешавад, гузаштан ба фаъолияти амалӣ, тарбияи нақӯкорӣ, чамъбасти натиҷаҳо.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Муқоисаи тарбия ва худтарбия, муқоисаи гузориши мақсадҳои худтакмилёбӣ, омода намудани барномаи худтакмилёбӣ, татбиқ, ислоҳи нақшаи аввалин ва дуруст истифодабарии он, гузаштан ба фаъолияти амалӣ, тарбияи нақӯкориро чамъбаст намуда, аз рӯи онҳо кор карда тавонад.

Мавзӯи 1.11. (2 соат). Тағйирёбии мавқеи шахсият. Дар иртибот бо сабабҳои психологӣ, педагогӣ ва иҷтимоии хонандагон.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донд: Тағйирёбии мавқеи шахсият, мавқеи шахсият дар чома, дар иртибот бо сабабҳои психологӣ, педагогӣ ва иҷтимоии донишҷӯён.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

Тағйирёбии мавқеи шахсият, мавқеи шахсият дар чомеа дар
чист, дар иртибот бо сабабҳои психологӣ, педагогӣ ва иҷтимоии
донишҷӯёро донанд ва онҳоро дар амал татбиқ карда тавонанд.

**Мавзӯи 1.12. (2 соат). Ташҳиси натиҷанокии тарбия талабот
ба муайянсозии натиҷаҳои тарбия. Усулҳои омӯзиши тарбиянокӣ
(боодобӣ). Баҳодихӣ ба боодобӣ (бомаънигӣ). Ошқорсозии
таъсирбахшии ҳолатҳои тарбия.**

**Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба
тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ**

*Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти
ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донанд:* Ташҳиси натиҷано-
кии тарбия: талабот ба муайянсозии натиҷаҳои тарбия, усулҳои
омӯзиши тарбиянокӣ (боодобӣ), баҳодихӣ ба боодобӣ (бо-
маънигӣ), ошқорсозии таъсирбахшии ҳолатҳои тарбия.

*Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти
ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:*
Ташҳиси натиҷанокии тарбия: талабот ва натиҷаҳои тарбияро
муайян созад, усулҳои омӯзиши тарбиянокӣ (боодобӣ)-ро исти-
фода барад, ба боодобӣ (бомаънигӣ) донишҷӯ баҳодихӣ карда
тавонанд, таъсирбахшии ҳолатҳои тарбияро ошқор карда тавонанд.

**Мавзӯи 1.13 (4 соат). Тарбия аз назари китобҳои муқаддас
«Авасто» ва «Қуръон». Нуктаи назари «Авасто» ба тарбия.
Нуктаи назари «Қуръон» ба тарбия. Тарбияи инсонӣ комил мун-
дариҷаи асосии китобҳои муқаддас.**

**Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба
тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ**

*Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти
ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донанд:* Тарбия аз назари ки-
тобҳои муқаддас «Авасто» ва «Қуръон», нуктаи назари «Аве-
сто» ба тарбия, нуктаи назари «Қуръон» ба тарбия, тарбияи ин-
сонӣ комил мундариҷаи асосии китобҳои муқаддас.

*Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти
ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:*
Тарбияро аз назари китобҳои муқаддас «Авасто» ва «Қуръон»
гуфта тавонанд, нуктаи назари «Авасто» ба тарбия дар ҷиҳати
бояд бигӯяд, нуктаи назари «Қуръон» ба тарбия аз ҷиҳати
ибрат аст, бояд гуфта тавонанд, дар дарсҳои тарбиявӣ аз мундариҷаи
китобҳои муқаддас, ки тарбияи инсонӣ комил мебошад, истифода
бурда тавонанд.

Мавзӯи 1.14. (2 соат). Мавқеи тарбия дар чараёни таълими фанҳо. Тарбияи меҳнатӣ, тарбияи шаҳрвандӣ, тарбияи ватанпарастӣ, тарбияи умумибашарӣ, тарбияи сулҳдӯстӣ, тарбияи худшиносии миллӣ, тарбияи экологӣ ва тарбияи гигиенӣ.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Мавқеи тарбия дар чараёни таълими фанҳо. Тарбияи меҳнатӣ, тарбияи шаҳрвандӣ, тарбияи ватанпарастӣ, тарбияи умумибашарӣ, тарбияи сулҳдӯстӣ, тарбияи худшиносии миллӣ, тарбияи экологӣ, тарбияи гигиенӣ.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Мавқеи тарбия дар чараёни таълими фанҳо аз ҷиҳати иборат аст, тарбияи меҳнатӣ ҷиҳати гуна ба роҳ монда мешавад, тарбияи шаҳрвандӣ аз қадом омилҳо иборат мебошад, истифодаи тарбияи ватанпарастӣ дар соатҳои тарбиявӣ, тарбияи умумибашарӣ, тарбияи сулҳдӯстӣ, тарбияи худшиносии миллӣ, тарбияи экологӣ, тарбияи гигиениро донанд ва онҳоро дар амал татбиқ карда тавонад.

Мавзӯи 1.15. (2 соат). Мавзӯъ, ва мундариҷаи соатҳои тарбиявӣ. Тарзи интиҳоби мавзӯи соатҳои тарбиявӣ. Роҳҳои ҷалби хонандагон дар машғулият ва дарс. Истифодаи хонандагон дар амали гаштани мақсади дарс. Хулосабарорӣ бо иштироқи хонандагон (амалӣ).

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донанд: Мавзӯъ ва мундариҷаи соатҳои тарбиявӣ, тарзи интиҳоби мавзӯи соатҳои тарбиявӣ, роҳҳои ҷалби намудани донишҷӯён дар машғулият ва дарс, истифодаи донишҷӯён дар амали гаштани мақсади дарс, хулосабарорӣ бо иштироқи донишҷӯён (амалӣ).

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Мавзӯъ, ва мундариҷаи соатҳои тарбиявиро дуруст ба роҳ мемонад, тарзи интиҳоби мавзӯи соатҳои тарбиявиро нишон дода тавонад, роҳҳои ҷалби донишҷӯён дар машғулият ва дарсро

чустучӯ намояд, истифодаи донишчӯён дар амалӣ гаштани мақсади дарс, хулосабарорӣ бо иштироки донишчӯён (амалӣ) - ро дуруст ба роҳ монда тавонад.

Мавзӯи 1.16. (2 соат). Мизи мудаввар: «Ман кори тарбияви-ро дар МТИК чӣ тавр ба роҳ мондаам» (аз таҷриба).

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Мизи мудаввар: «Ман кори тарбияви-ро дар МТИК чӣ тавр ба роҳ мондаам» (аз таҷриба).

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Гузаронидани мизи мудаввар, дуруст ба роҳ мондани фаъолияти мизи мудаввар, мизи мудаввар: «Ман кори тарбияви-ро дар муассисаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ чӣ тавр ба роҳ мондаам» (аз таҷриба), кори тарбияви-ро дар муассисаи таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ дуруст ба роҳ монда метавонад.

III. Масъалаҳои асосии таҳсилот дар педагогика ва психологияи муосир муосир (8 соат)

Мавзӯи 1. (2 соат) Тарбия ҳамчун раванди ҷамъиятӣ ва педагогӣ.

Мавқеи тарбия дар раванди таълим. Мақсадҳои тарбия вобаста ба инкишоф ва пешрафти ҷомеа. Роҳҳои ташаққули тарбия ва худтарбиякунии донишчӯён. Тарбияи фаъолияти мустақилона, эҷодкорона ва ҷустуҷӯии донишчӯён.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Мавқеи тарбия дар раванди таълим аз чӣ иборат аст, мақсади тарбия вобаста ба инкишоф ва пешрафти ҷомеа дар ҷи зухур меёбад, роҳҳои ташаққули тарбия ва худтарбиякунии донишчӯён қадом аст, роҳҳои тарбияи фаъолияти мустақилона, эҷодкорӣ ва ҷустуҷӯии донишчӯёнро муайян менамояд.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Мавқеи тарбияро дар раванди таълим муайян қарда метавонад,

мақсади тарбия вобаста ба инкишоф ва пешрафти чомеро фаҳмонда метавонад, тарбияи фаъолияти мустақилона, эҷодкорӣ ва ҷустуҷӯии донишҷӯёнро ба роҳ монда метавонад.

Мавзӯи 2. (2 соат) Омӯзиши анъанавӣ ва технологияи навини таълим.

Моделҳои омӯзиши анъанавӣ. Аз таърихи гузашта ва ҳозираи таълим, аз мактабдории мардуми мо. Технологияи ҳозиразамони таълим: омӯзиши якҷоя, усулҳои фаъоли таълим, таълими проблемавӣ, системақунонии таълим, таълими тафриқа, ҳамгиро ва ғайра. Муҳити таълим ва унсурҳои асосии муҳити таълим.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донанд: Моделҳои омӯзиши анъанавӣ, аз таърихи гузашта ва ҳозираи таълим, аз мактабдории мардуми мо чӣ хел буд, технологияи ҳозиразамони таълим: омӯзиши якҷоя, усулҳои фаъоли таълим, таълими проблемавӣ, системақунонии таълим, таълими тафриқа, ҳамгиро, муҳити таълим аз чӣ иборат аст, унсурҳои асосии муҳити таълимро чӣ ташкил медиҳад.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Моделҳои омӯзиши анъанавиро омода карда метавонад, аз таърихи гузашта ва ҳозираи таълим мисолҳо оварда метавонад, аз мактабдории мардуми мо, технологияи ҳозиразамони таълим: омӯзиши якҷоя, усулҳои фаъоли таълим, таълими проблемавӣ, системақунонии таълим, таълими тафриқа, ҳамгиро, муҳити таълим истифода намуда метавонад, унсурҳои асосии муҳити таълимро медонанд ва маълумот дода метавонад.

Мавзӯи 1. (4 соат). Муоширати психологӣ дар ҷараёни таълим.

Тавсифи фаъолияти якҷояи субектҳои ҷараёни таълим. Муошират дар ҷараёни омӯзиш. Муошират як шакли ҳамкорӣ. Монеа ва душворихо дар ҳамкорӣ ва муошират дар фаъолияти педагогӣ.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Тавсифи фаъолияти якҷояи субектҳои ҷараёни таълим аз ҷиҳати иборат аст, муошират дар ҷараёни омӯзиш ҷиҳати гуна аст, муошират як шакли ҳамкорӣ, монетаҳо ва душворихо дар ҳамкорӣ ва муошират дар фаъолияти педагогӣ ҷиҳати таъри ба роҳ монда мешавад.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: фаъолияти якҷояи субектҳои ҷараёни таълимро ба роҳ монда метавонад, муошират дар ҷараёни омӯзиш ҷиҳати гуна аст, муошират як шакли ҳамкорӣ, монетаҳо ва душворихо дар ҳамкорӣ ва муошират дар фаъолияти педагогиро бартараф карда метавонад.

4. Омӯзиши асосҳои технологияи иттилоотӣ (4 соат)

Мавзӯи 1 (1 соат). Талаботи рӯзафзунӣ ҷомеа ба омӯзиш ва истифодаи технологияҳои информатсионӣ ва нақши он дар инкишофи ҷомеа.

Инсон дар ҷомеаи информатсионӣ. Талаботи ҷомеа ба омӯзиши технологияҳои информатсионӣ. Нақши технологияҳои информатсионӣ дар рушди касбии омӯзгорон. Истифодаи технологияи информатсионӣ дар таълими фанҳои мактабӣ.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: фаъолияти инсон дар ҷомеаи информатсионӣ ҷиҳати гуна ба роҳ монда мешавад, талаботи ҷомеа ба омӯзиши технологияҳои информатсионӣ дар қадом сатҳ қарор дорад, нақши технологияҳои информатсионӣ дар рушди касбии омӯзгорон ҷиҳати аҳамият дорад, истифодаи технологияи информатсионӣ дар таълими фанҳои муассисаҳои таълимӣ ҷиҳати аҳамият дорад.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Инсон дар ҷомеаи информатсионӣ, талаботи ҷомеа ба омӯзиши технологияҳои информатсионӣ, нақши технологияҳои информатсионӣ дар рушди касбии омӯзгоронро гуфта метавонад, истифодаи

технологияи информатсионӣ дар таълими фанҳои муассисаҳои таълимӣ.

Мавзӯи 2 (1 соат). Қоидаҳои техникаи бехатарӣ ва гигиенӣ хангоми кор бо компютер.

Талаботи гигиению санитарӣ дар ҷойи кор. Истифодаи асбобҳои оташхомушкунӣ ва зеридастӣ дар ҳолатҳои фавқулудда.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Талаботи санитарияю гигиенӣ дар ҷойи кор чӣ гуна ба роҳ монда мешавад, истифодаи асбобҳои оташхомушкунӣ ва зеридастӣ дар ҳолатҳои фавқулудда чӣ гуна истифода бурда мешавад.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Талаботи санитарияю гигиениро дар ҷойи кор ба роҳ монда метавонад, асбобҳои оташхомушкунӣ ва зеридастӣ дар ҳолатҳои фавқулуддари истифода карда метавонад.

Мавзӯи 3. (1 соат). Маълумоти умумӣ оид ба СО Windows ва таъиноти он.

Вазифаҳои системаи омилӣ. Тарзи ба кор даровардани КФ. Равзанаи СО Windows. Менюи асосии СО Windows. Папкаҳои системавии равзанаи Windows.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Вазифаҳои системаи омилӣ аз чӣ иборат мебошанд, тарзи ба кор даровардани КФ чӣ гуна аст, равзанаи СО Windows, менюи асосии СО Windows, папкаҳои системавии равзанаи Windows.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Вазифаҳои системаи омилро фаҳмонда метавонад, тарзи ба кор даровардани КФ-ро иҷро карда метавонад, оид ба равзанаи СО Windows маълумот дода метавонад, менюи асосии СО Windows-ро гуфта метавонад, папкаҳои системавии равзанаи Windowsро сохта метавонад.

Мавзӯи 4 (1 соат). Моҳияти Internet ва истифодаи он дар раванди таълим. Почтаи электронӣ ва таъиноти он.

Internet - шабакаи умумичаҳонӣ. Таъиноти Internet. Чустучӯ дар Internet. Захираҳои таълимию маълумотии сайтҳои Internet. Сайтҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Почтаи электронӣ - алоқаи умумичаҳонии электронӣ.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донанд: Internet - шабакаи умумичаҳонӣ чист, таъиноти Internet чӣ гуна аст, чустучӯ дар Internet чӣ тавр ба роҳ монда мешавад, захираҳои таълимию маълумотии сайтҳои Internet, сайтҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон кадомҳоянд, почтаи электронӣ - алоқаи умумичаҳонии электронӣ чист.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Бо Internet - шабакаи умумичаҳонӣ кор карда метавонад, таъиноти Internet, чустучӯ дар Internetро карда метавонад, захираҳои таълимию маълумотии сайтҳои Internet, сайтҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро номбар карда метавонад, почтаи электронӣ - алоқаи умумичаҳонии электрониро тартиб дода метавонад.

5. Мавзӯҳои иловагии алтернативӣ

№	Қисмҳои барнома	Миқдори соат		
		Ҳамагӣ	Назариявӣ	Амалӣ
		10	4	6
5.1.	Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ	2	-	2

5.2.	Таҳлили тарбияи рӯҳӣ, маънавӣ, ватандустӣ, шаҳрвандӣ дар муассисаи таълимӣ;	4	2	2
5.3.	Тарзи таҳлили сифати донишу маърифатнокии донишҷуён ва корҳои тарбиявӣ.	4	2	2

Эзоҳ: Шунавандагон метавонанд мавзӯҳои иловагии алтернативии нақшаи мазкур дар доираи соатҳои муайянгардида мавзӯҳои дилхоҳи худро интихоб намоянд.

Мавзӯи 5.1. (4 соат). Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донанд: Корҳои тарбиявӣ дар муассиса чӣ гуна ба роҳ монда мешавад, мазмуни корҳои берун аз синфӣ аз чӣ иборат мебошад, корҳои тарбиявии берун аз синфӣ чӣ гуна ба роҳ монда мешавад.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Корҳои тарбиявиро дар муассиса ба роҳ монда метавонад, ба мазмуни корҳои берун аз синфӣ дуруст сарфаҳм меравад, корҳои тарбиявии берун аз синфиро дар муассиса ба роҳ монда метавонад.

Мавзӯи 5.2. (4 соат). Таҳлили тарбияи рӯҳӣ, маънавӣ, ватандустӣ, шаҳрвандӣ дар муассисаи таълимӣ; рушди худидоракунии донишҷуён, таҷриба, мушкilot (проблема) ва пешомадҳо.

Таҳлили тарбияи рӯҳӣ ва тарбияи маънавӣ. Таҳлили тарбияи ватандустӣ, тарбияи шаҳрвандӣ дар муассисаҳои

таълимӣ.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Таҳлили тарбияи рӯҳӣ чӣ гуна ба роҳ монда мешавад, таҳлили тарбияи маънавӣ, тарбияи ватандӯстӣ, тарбияи шахрвандӣ дар муассисаҳои таълимӣ чӣ гуна сурат мегирад.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Таҳлили тарбияи рӯҳиро дар муассиса ба роҳ монда метавонад, таҳлили тарбияи маънавӣ, тарбияи ватандӯстӣ, тарбияи шахрвандиро дар муассисаи таълимӣ ба роҳ монда метавонад.

Мавзӯи 5.3. (4 соат). Тарзи таҳлили сифати донишу маърифатнокии донишҷӯён ва корҳои тарбиявӣ.

Тарзи таҳлил дар муассисаҳои таълимӣ ва муайян намудани сатҳу сифати донишу маърифатнокии донишҷӯён.

Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Тарзи таҳлил дар муассисаҳои таълимӣ ва муайян намудани сатҳу сифати донишу маърифатнокии донишҷӯён.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Тарзи таҳлил дар муассисаҳои таълимиро ба роҳ монда метавонад ва сатҳу сифати донишу маърифатнокии донишҷӯёнро муайян менамояд.
Талабот ба дониш ва салоҳияти муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд инҳоро донад: Корҳои тарбиявӣ дар муассиса чӣ гуна ба роҳ монда мешавад, мазмуни корҳои берун аз синфӣ аз ҷиҳати иборат мебошад, корҳои тарбиявӣ берун аз синфӣ чӣ гуна ба роҳ монда мешавад.

Муовини директор оид ба тарбияи муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад: Корҳои тарбиявиро дар муассиса ба роҳ монда метавонад, ба мазмуни корҳои берун аз синфӣ дуруст сарфаҳм меравад,

корҳои тарбиявии берун аз синфиро дар муассиса ба роҳ монда метавонад.

Мавзӯҳои намунавӣ барои реферат (лоихаи эҷодӣ)

1. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф».
2. Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва татбиқи он (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 03.03.2006, №94).
3. Принсипҳои кори тарбиявӣ.
4. Моҳият ва қонуниятҳои тарбия.
5. Мақсад ва вазифаҳои тарбия.
6. Методҳои тарбия.
7. Тарбия дар мактаб ва оила.
8. Корҳои тарбиявии берун аз синфӣ ва берун аз мактабӣ.
9. Мавқеи омӯзгор дар тарбия.
10. Самтҳои асосии тарбия.
11. Аҳамияти тарбиявии рамзҳои давлатӣ.
12. Тарбияи маънавӣ - ахлоқӣ.
13. Тарбияи сиёсӣ - ғоявӣ.
14. Тарбияи ҳуқуқӣ.
15. Тарбияи меҳнатӣ ва интихоби касб.
16. Тарбияи иқтисодӣ.
17. Тарбияи зебопарастӣ (эстетикӣ).
18. Тарбияи кишваршиносӣ ва экологӣ.
19. Тарбияи ватандӯстӣ.
20. Тарбияи ифтихори миллий.
21. Тарбияи шахрвандӣ.
22. Оид ба рафъи нашъамандӣ.
23. Кор бо бачагони душвортарбия.
24. Нақшаи кори роҳбари синф.
25. Ҳамкории мактаб бо волидайн ва ташкилотҳои ҳуқуқӣ.
26. Тарбияи башардӯстӣ.
27. Риояи анъанаҳои миллий дар мактаб.
28. Истифодаи асарҳои Президенти мамлакат дар кори тарбия.

Рӯйхати адабиёт

1. Эмомалӣ Раҳмон. Тоҷикон дар оинаи таърих. Китоби 1, 2. Аз Ориён то Сомониён. Душанбе, 2002.
2. Паёми солонаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 26 декабри соли 2023.
3. Эмомалӣ Раҳмон - Президенти мо. Китоби 7. Душанбе. 2006.
4. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф». Душанбе 2004.
5. Концепсияи миллии таҳсилоти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Душанбе. 2003.
6. Концепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Душанбе. 2006.
7. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ барои солҳои 2004-2014». Душанбе, 2005.
8. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросимҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон». Душанбе. 2007.
9. Бекназаров М., Ёқубова М., Раҳимзода Х., Муҳаммадиева С., Раҳмонова М. Тарзи ҳаёти солим. Душанбе. 2002.
10. Симонович С. Компьютер в вашей школе. Учебное пособие. М, 2002.
11. Симонович С. Практическая информатика. Учебное пособие М, 2002.
12. Горячев А.В. Практикум по информационным технологиям. М, 1999.
13. Искандаров Х. Корғузори ва ҳуҷҷатнигорӣ. Душанбе. 2005.
14. Плахова Л.М. Как сделать хорошую школу? Москва, 2002.
15. Майоров А.Н. Мониторинг в образовании. Москва, 2005.
16. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно - воспитательного процесса. Москва, 1987.

17. 3. Шарифов Ислохоти маориф: пешравӣ, мушкилот ва пешниҳодот, Душанбе. 2013.